

РОЗДІЛ 2

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО МЕХАНІЗМУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

УДК 657.44:658.155

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Г. Брик, к. е. н., Н. Цицька, к. е. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Основною метою діяльності підприємств усіх форм власності незалежно від галузевої належності, виду діяльності та інших чинників є отримання доходів у розмірі, достатньому для покриття витрат і подальшого розвитку виробництва. Проте сучасні умови господарювання й стан економіки України зумовлюють поступове зменшення кількості прибуткових підприємств і відповідно збільшення збиткових. Причинами цього є порушення пропорцій у розвитку промисловості та сільського господарства, зниження купівельної спроможності споживачів, підвищення податкового тиску та ін.

Для ефективного управління діяльністю підприємства керівники, власники, менеджери повинні мати відповідну інформацію, на основі якої приймають рішення. Достовірна, точна, оперативна та повна інформація формується у системі бухгалтерського обліку. Вагоме місце в управлінні сучасним сільськогосподарським суб'єктом господарювання займає бухгалтерський облік фінансових результатів, який покликаний створити належні умови менеджерам для здійснення відповідного контролю виконаних господарських операцій, не лише оперативно реагуючи на зміни, що відбуваються на самому підприємстві, а також передбачаючи й уникаючи небажаних ситуацій, пов'язаних зі змінами в зовнішньому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У розробку теорії і практики обліку фінансових результатів діяльності підприємств значний внесок зробили І. Белий, Ф. Бутинець, С. Голов, М. Дем'яненко, В. Жук, Г. Кірейцев, М. Ковальчук, М. Кужельний, Л. Лавріненко, Ю. Литвин, О. Лишиленко, Є. Мних, В. Моссаковський, В. Лінник, В. Сопко, Л. Сук, П. Саблук, Н. Ткаченко, Л. Шатковська, В. Шевчук, В. Ярмоленко та ін. Однак низка проблем залишається невирішеною, оскільки становлення нормативної бази обліку і звітності й теоретичне обґрунтування цих процесів перебуває на стадії формування та розвитку. Дискусійність багатьох теоретичних положень, практична значущість обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств та недостатній рівень їх дослідження з погляду сучасних потреб управління спонукають до глибшого аналізу.

Постановка завдання. Нашою метою було теоретичне обґрунтування положень та розробка практичних рекомендацій з удосконалення найважливіших аспектів методики й організації обліку фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах господарювання одним із найважливіших показників, що характеризує ефективність фінансової діяльності підприємства, є фінансовий результат: прибуток чи збиток. Основна мета діяльності підприємства в умовах глобальних економічних перетворень – одержання максимального прибутку за мінімальних витрат. Це пов'язано з тим, що саме від фінансових результатів, їх правильного обліку, контролю, аналізу та аудиту залежать фінансово-майновий стан, ефективність діяльності підприємства та можливість його подальшого розвитку і розширення [2].

Позитивний фінансовий результат є частиною доходу суспільства і використовується для подальшого розвитку діяльності підприємства, поліпшення матеріального становища працівників [3]. Основою для правильного визначення фінансового результату є науково обґрунтована організація та методика його обліку. Але попри те, що принципи, організація й методика обліку, порядок формування облікової політики підприємств України відповідають міжнародним стандартам фінансової звітності, все-таки існує низка невідповідностей в окремих концептуальних підходах щодо визнання фінансових результатів. Саме тому актуальним є питання формування методичних підходів до визначення фінансових результатів у системі бухгалтерського обліку [5].

В умовах ринкової економіки питання обліку фінансових результатів є одним з основних у системі як фінансового, так і управлінського обліку суб'єктів господарювання. Правильно та раціонально організований облік фінансових результатів – це запорука своєчасного виявлення й усунення недоліків розвитку підприємства, знаходження резервів для поліпшення фінансового стану господарюючого суб'єкта та забезпечення фінансової стійкості його діяльності. Якісна система обліку фінансових результатів є фундаментальною основою для забезпечення стійкого росту підприємства.

Із набуттям чинності національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку підхід до обліку фінансових результатів підприємства зазнав відчутних змін: змінилися методика визначення фінансових результатів, умови їх визнання, аналітичного і синтетичного обліку тощо. Актуальною сьогодні залишається проблема неузгодженості фінансового обліку результатів діяльності з їх обліком для цілей оподаткування. Від раціонально організованої системи обліку фінансових результатів безпосередньо залежать ефективність прийняття управлінських рішень та управління підприємством загалом, що визначає перспективи розвитку організації, її майбутню інвестиційну привабливість, кредитоспроможність і ринкову вартість [4, с. 124]. Для забезпечення належної організації обліку витрат, доходів і фінансових результатів на рівні суб'єкта господарювання суттєву роль відіграє облік за технологічними фазами. Це дає змогу розглядати виробничий процес як сукупність організаційних частин із метою необхідного та належного управління формуванням

доходів, витрат і фінансових результатів підприємств, а тому призведе до делегування повноважень між центрами відповідальності [6, с. 35].

Центрами відповідальності на рівні аграрного формування виступатимуть окремі підрозділи. Контроль витрат і доходів на рівні окремого підрозділу аграрного формування здійснюватиметься через використання системи бюджетування. У свою чергу цілеспрямоване освоєння бюджетування вимагає вдосконалення внутрігосподарського управління: централізації і децентралізації його функцій, відокремленого або сумісного їх виконання на рівні підприємства та підрозділів. Оскільки в бюджетуванні необхідною умовою є визначення організаційної структури господарюючого суб'єкта, в рамках окремого аграрного формування виділено відповідні структурні одиниці, які можна розглядати як сукупність різних центрів відповідальності. Взаємоузгодження діяльності внутрігосподарських виробничих підрозділів аграрних формувань на основі центрів відповідальності із системою бюджетування показано на рисунку.

Перелічені бюджети є базовими, однак, виходячи з потреб кожного окремого суб'єкта господарювання, можуть формуватися додаткові бюджети, що формалізують інші напрями діяльності підприємств (фінансова, інвестиційна діяльність та ін.). Складання бюджетів та виділення центрів фінансової відповідальності на рівні підрозділів аграрного формування дасть змогу посилити контрольну функцію між процесами виробництва та реалізації продукції, робіт, послуг окремого аграрного формування. У цьому контексті успішне управління фінансовим результатом залежить насамперед від контролю витрат і доходів за центрами фінансової відповідальності. Горизонтальне групування фінансових результатів передбачає дослідження витрат, доходів і фінансових результатів у розрізі їх видів на основі розроблених бюджетів на рік зі щомісячною деталізацією даних. Вертикальне групування фінансових результатів забезпечить аналіз, перевірку та регулювання витрат і доходів у розрізі їх видів на рівні центрів відповідальності [1].

Отже, обчислення прибутку (збитку) в розрізі галузей сільськогосподарського виробництва є необхідним для прийняття як оперативних, так і стратегічних управлінських рішень. Визначення фінансового результату за видами продукції, робіт чи послуг забезпечить керівництво підприємства інформацією про найвигідніші для вирощування культури (надані послуги) та внесок кожного виду продукції (послуг) у покриття витрат.

Висновки. Запропоновані методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств дадуть необхідну деталізацію інформації про доходи, витрати і фінансові результати та розширять можливості її використання центрами фінансової відповідальності для прийняття ефективних управлінських рішень як на рівні підрозділу, так і суб'єкта господарювання загалом.

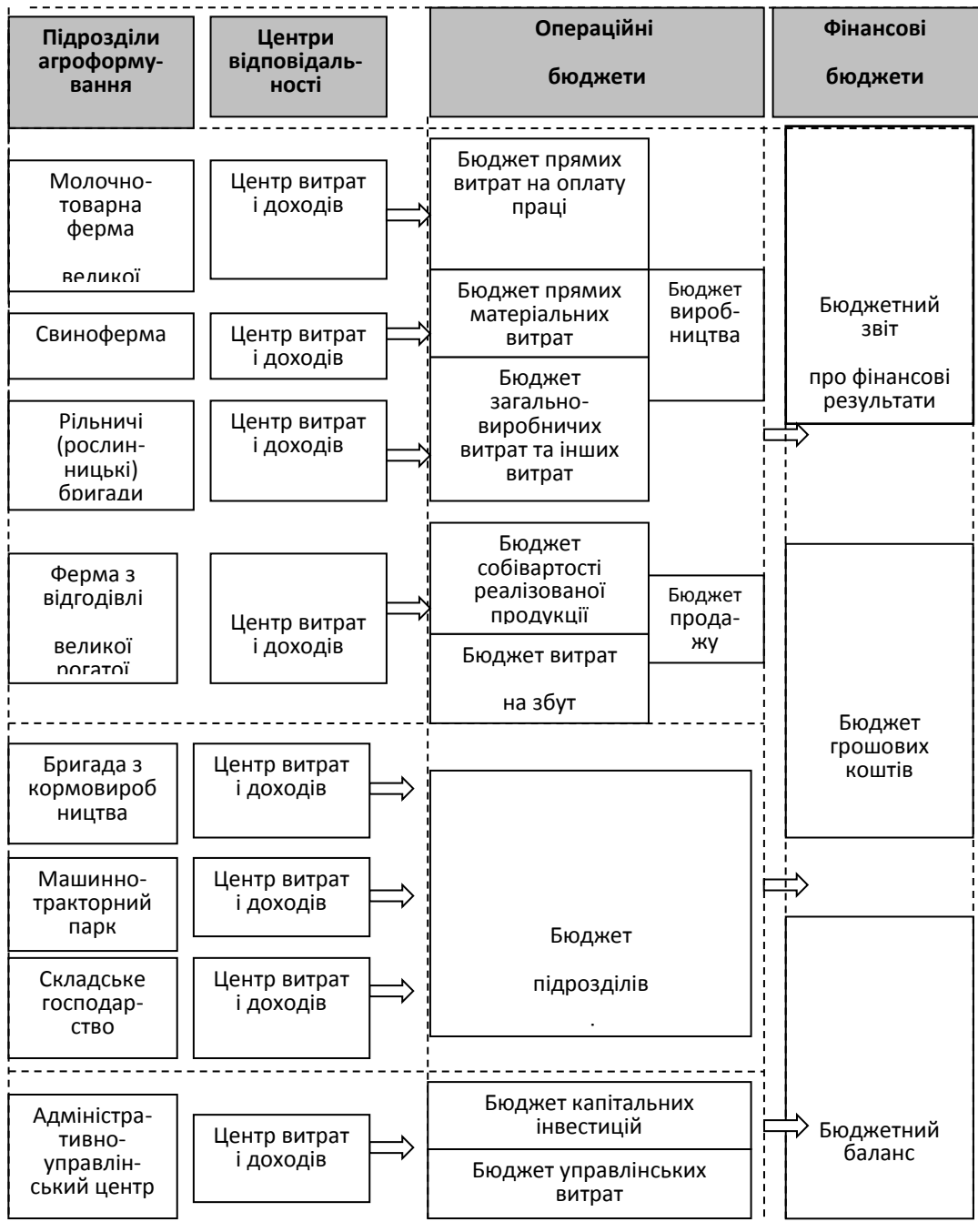

Рис. Взаємоузгодження системи бюджетування з центрами фінансової відповідальності аграрного формування.

Бібліографічний список

1. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку / Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун. – [2-ге вид., доп. і перероб.] – Житомир : ЖІТІ, 2006. – 576 с.
2. Гнатишин Л. Б. Організація обліку : навч. посіб. / Л. Б. Гнатишин, О. С. Прокопишин. – Львів : Магнолія 2006, 2014. – 432 с.
3. Облік сільськогосподарської діяльності : навч. посіб. / за ред. В. М. Жука В. М. – К. : Юр-Агро-Веста, 2007. – 308 с.
4. Параскевич Л. В. Проблеми обліку фінансового результату промислового підприємства / Л. В. Параскевич // Сталій розвиток економіки : облік, аналіз, аудит. – 2010. – № 1. – С. 123–127.
5. Прохар Н. В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики : [монографія] / Н. В. Прохар, Ю. О. Ночовна. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. – 257 с.
6. Тесленко Т. І. Облік фінансових результатів: проблеми та шляхи вдосконалення / Т. І. Тесленко, Н. В. Конькова // Бізнес Інформ. – 2010. – № 4. – С. 356–360.

Брик Г., Цицька Н. Організаційні аспекти обліку фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств

Розглянуто актуальні проблеми формування фінансових результатів в сучасних умовах господарювання. Висвітлено існуючі теоретичні і практичні підходи до обліку фінансових результатів. Обґрунтовано методика обліку витрат, доходів і фінансових результатів на основі використання центрів фінансової відповідальності. Внесено пропозиції щодо організації обліку фінансових результатів за технологічними фазами, що дасть змогу своєчасно отримувати необхідну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень.

Ключові слова: витрати, доходи, фінансові результати, прибуток, збиток, бухгалтерський облік.

Bryk G., Tsitska N. Organizational aspects of accounting financial results agricultural enterprises

Actual problems of forming the financial results in the modern conditions are considered. The existing theoretical and practical approaches to the accounting of financial results are reflected. The method of accounting costs, incomes and financial results for the using of financial responsibility centers are grounded. Suggestions from organizations accounting of the financial results for technological phases that to obtain the necessary information to make effective management decisions are represented.

Key words: costs, incomes, financial results, profit, loss, accounting.

Брик Г., Цицька Н. Организационные аспекты учета финансовых результатов деятельности сельскохозяйственных предприятия

Рассмотрены актуальные проблемы формирования финансовых результатов в современных условиях хозяйствования. Показаны существующие теоретические и практические подходы к учету финансовых результатов. Обоснована методика учета расходов, доходов и финансовых результатов на основе использования центров финансовой ответственности. Внесены предложения по организации учета финансовых результатов по технологическим фазам, что позволит своевременно

получать необходимую информацию для принятия эффективных управленческих решений.

Ключевые слова: расходы, доходы, финансовые результаты, прибыль, убыток, бухгалтерский учет.

Стаття надійшла 16.03.2017

УДК 631.1:657.471:657.6

ЕКОЛОГІЧНІ ВИТРАТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ОБЛІК І ВНУТРІШНІЙ АУДИТ

Г. Сиротюк, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Велика кількість екологічних проблем вимагає спрямування екологічної політики і діяльності підприємств на їх усунення і спонукає до пошуку дієвих інструментів, що базуються на принципах сталого розвитку. Сталий розвиток можна охарактеризувати як процес постійних змін, за якого використання ресурсів, впровадження інновацій, залучення інвестицій, вихід на міжнародний ринок та інституційні зміни спрямовані на підвищення потенціалу підприємства, задоволення його потреб та досягнення стратегічних цілей.

Серед заходів із забезпечення сталого розвитку, крім формування правових, економічних і організаційних умов для раціонального використання ресурсів, створення науково-технічного потенціалу, замкнених виробничих циклів, екологізації системи нормативів і стандартизації, формування гармонійної регіональної структури економіки, вчені виокремлюють також необхідність упорядкування системи обліку виробництва продукції з метою повнішого відображення в ній вартості природних ресурсів [7, с. 411]. Тобто потрібна достовірна інформація про екологічні витрати підприємства, яку має продукувати управлінський облік й контролювати внутрішній аудит.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вирішення питань обліку і внутрішнього аудиту екологічних витрат зробили такі вчені, як С. Метелев, О. Гончарова, Л. Максимів, І. Замула, В. Жук, О. Коблянська, М. Цибульник, О. Савченко, О. Дацій, Х. Хомик та ін.

Зокрема, Л. Максимів розглядає екологічні витрати як інтерналізовані витрати, які виникають внаслідок добровільних або обов'язкових заходів з метою запобігання, усунення, зменшення навантажень на довкілля, а також внаслідок втрат продуктивності та незворотних витрат енергії, сировини й матеріалів [6, с. 19]; І. Замула зауважує, що екологічні витрати – це всі витрати, пов'язані зі здійсненням екологічної діяльності підприємства [4, с. 16].

Проте потребують подальших досліджень особливості відображення в обліку інформації про екологічні витрати підприємства, організації проведення внутрішнього аудиту таких витрат.